

Maciej Piekarski

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

INICJATYWA WSPÓLNOTOWA URBAN JAKO NARZĘDZIE POLITYKI UNII EUROPEJSKIEJ W ZAKRESIE ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH

1. Wyzwania dla europejskich miast

Europa jest kontynentem charakteryzującym się wysokim stopniem urbanizacji. Obecnie prawie połowa populacji Europy żyje w miastach mających powyżej 50 000 mieszkańców. Są one centrami usługowymi, administracyjnymi, edukacyjnymi, transportowymi. Dodatkowo odgrywają główną rolę w życiu społecznym, ekonomicznym, naukowo-technologicznym i kulturalnym. Jednocześnie miasta europejskie muszą stawiać czoło poważnym problemom, takim jak: wykluczenie społeczne i ekonomiczne, degradacja środowiska naturalnego oraz substancji budowlanej, przestępczość, nietolerancja i rasizm czy utrata poczucia wspólnoty.

Miasta Europy są niesamowicie zróżnicowane. Podczas gdy ok. 20% populacji Unii Europejskiej żyje w metropoliach liczących powyżej 250 000 mieszkańców, następne 20% w średniej wielkości miastach od 50 000 do 250 000 mieszkańców, a 40% w małych ośrodkach miejskich mających od 10 000 do 25 000 mieszkańców. Istotne różnice w strukturze ekonomicznej, składzie społecznym, wielkości populacji, strukturze demograficznej oraz położeniu geograficznym zderzają się z wyzwaniami, którym miasta muszą stawić czoło. Dodatkowy wpływ na szybkość i kierunek rozwoju miast mają też różnice narodowe, tradycja i kultura lokalna, dokonania ekonomiczne, specyfika prawna i instytucjonalna oraz polityka publiczna. Dlatego nie można mówić o jednym modelu miasta europejskiego.

Rozszerzenie UE doprowadziło do jeszcze większego zróżnicowania struktury miast na terenie Unii – pojawiły się miasta, których rozwój w ostatnich dekadach był mocno ograniczony z przyczyn od nich niezależnych. Są to ośrodki miejskie borykające się z monokulturą przemysłową, nieefektywnym wykorzystaniem energii, prowadzącym do zanieczyszczenia środowiska naturalnego, oraz niewystarczają-

jącym poziomem usług komunalnych. Nawet takie cechy, jak wysoki poziom korzystania z usług komunikacji publicznej, mała przestępczość, wysokie zatrudnienie, niskie koszty mieszkaniowe i koszty usług publicznych, niski stopień wykluczenia społecznego oraz atrakcje historyczne są obecnie zagrożone. Słabe tradycje samorządności lokalnej dodatkowo zmniejszają możliwości radzenia sobie z pojawiającymi się nowymi wyzwaniami.

Mimo swojej różnorodności wszystkie miasta europejskie muszą zmierzyć się z tą samą wiązką wyzwań – zwiększeniem pomyślności ekonomicznej oraz swojej konkurencyjności, zredukowaniem bezrobocia i wykluczeniem społecznym, a jednocześnie ochroną i ulepszeniem środowiska miejskiego – dającą się określić krótko jako wyzwanie zrównoważonego wzrostu. Można wyróżnić cztery podstawowe wyzwania, przed którymi stają europejskie miasta. Są to:

1. Globalizacja i restrukturyzacja gospodarcza: wzmocnienie rozwoju ekonomicznego i zatrudnienia oraz działania w kierunku zrównoważonego systemu urbanistycznego.

2. Spójność społeczna: zmniejszanie różnic ekonomicznych, segregacji przestrzennej i wykluczenia społecznego w rejonach problemowych.

3. Środowisko naturalne: lokalne i globalne poszanowanie zasobów przyrodniczych.

4. Zarządzanie lokalne: reagowanie na ograniczenia fiskalne, przemiany instytucjonalne oraz zwiększanie lokalnych umiejętności zarządzania zmianami.

W odpowiedzi na te wyzwania narodziła się koncepcja stworzenia i prowadzenia wspólnej polityki rozwoju miast w krajach Unii Europejskiej. Jednym z podstawowych instrumentów służącym temu jest inicjatywa wspólnotowa URBAN. W jej ramach prowadzono do tej pory wsparcie dla ok. 200 projektów dotyczących prawie 100 miast z terenu całej UE 15.

2. Geneza inicjatywy wspólnotowej URBAN

Inicjatywa wspólnotowa URBAN została powołana do życia 15 lipca 1994 r. na mocy decyzji Komisji Europejskiej (Decision 94/C 180/02) jako odpowiedź na wyzwania i problemy, z którymi borykały się europejskie miasta. Wśród najważniejszych wymieniono:

- wysokie bezrobocie i obniżenie poziomu socjoekonomicznego występujące w wielu miastach,
- istnienie grup społecznych szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne, w tym głównie mniejszości etnicznych i imigrantów,
- potrzebę regeneracji środowiska przyrodniczego i budowlanego w celu podniesienia atrakcyjności miast i jakości życia ich mieszkańców [1, s. 8].

W związku z tym naczelnym celem inicjatywy wspólnotowej URBAN I była poprawa warunków życia mieszkańców oraz promocja zrównoważonego rozwoju urbanistycznego.

URBAN I inspirowany był przez doświadczenia polityki wspierania miast znajdujących się w kryzysie, który dotknął wiele krajów członkowskich po wojnie, oraz przez logiczne podobieństwo z polityką strukturalną UE. O ile wcześniej problemy miast wynikały głównie z naturalnych konsekwencji działania sił rynkowych, o tyle lata poprzedzające powołanie IW URBAN były szczególnie. W latach osiemdziesiątych XX w. wiele obszarów miejskich doświadczyło zmniejszenia populacji oraz upadku ekonomicznego i/lub migracji ludności z centrum na tereny podmiejskie. Jednocześnie wiele osiedli, które projektowane były jako dzielnice taniego budownictwa przeznaczonego dla słabszych grup społecznych, stało się problemem samym w sobie. Konsekwencją tych trendów były dzielnice pogrążone w kryzysie, będącym kombinacją problemów społecznych, ekonomicznych i ekologicznych. W odpowiedzi na te problemy wiele krajów członkowskich we własnym zakresie dokonywało interwencji w takich dziedzinach, jak mieszkalnictwo, edukacja, tworzenie nowych fabryk czy rozwój infrastruktury fizycznej. Jednakże w latach dziewięćdziesiątych inicjatywy te zaczęły dążyć do zintegrowanego systemu interwencji różnego typu oraz, z racji rosnącego bezrobocia, kładzenia większego nacisku na działania związane z rozwojem gospodarki i zatrudnienia.

Pionierami w tego typu działaniach były Wielka Brytania, Irlandia, Dania, Francja i Holandia – kraje te miały narodowe strategie rozwoju obszarów miejskich. W Niemczech strategie takie opracowywane były na poziomie landów, pozostałe kraje natomiast nie prowadziły tego typu polityki w ogóle.

W tym czasie w strukturze funduszy strukturalnych dominowało Wspólnotowe Wsparcie Ramowe (*Community Support Frameworks* – CSF) oraz Programy Operacyjne (*Operational Programmes* – OP) adresowane do regionów problemowych, natomiast niewielka część środków przeznaczana była na akcje innowacyjne. Logika tego podejścia polegała na tym, że akcje innowacyjne powinny pilotować nowe sposoby rozwiązywania problemów miast, inicjatywy wspólnotowe natomiast miały testować te sposoby w całej Unii.

W wypadku URBAN I istnieje wyraźne łączenie między akcjami innowacyjnymi a inicjatywą wspólnotową; w latach 1989-1993 Komisja Europejska wsparła 33 akcje, nazywane pilotażowymi projektami inicjatywy URBAN (*Urban Pilot Project* – UPP), kwotą 101 mln euro. Wiele projektów pilotażowych było wdrażanych poza obszarami problemowymi, objętymi wsparciem w ramach funduszy strukturalnych. Spora część UPP finansowana była jednocześnie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Doświadczenia te potwierdziły potrzebę oraz potencjał tego typu interwencji i doprowadziły do zaprojektowania URBAN I. Dalszych 26 projektów pilotażowych było realizowanych równoległe do URBAN I. Projekty te obejmowały m.in.

wsparcie finansowe dla wymiany doświadczeń między realizowanymi UPP a Biurem Wsparcia Technicznego (Technical Assistance Office), zarządzanego centralnie z poziomu UE w celu wpierania współpracy i kontaktów w ramach projektów pilotażowych.

3. URBAN I jako inicjatywa wspólnotowa¹

URBAN I był jedną z 14 inicjatyw wspólnotowych wdrażanych w latach 1994-1999. Ich całkowity budżet wynosił 9% środków funduszy strukturalnych. W ramach tej inicjatywy zrealizowano 118 programów o wartości 900 mln euro. Prawie wszystkie programy (113) finansowane były jednocześnie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (83% wsparcia) i Europejskiego Funduszu Społecznego (17%). Całkowita populacja miast objętych wsparciem wyniosła 3 mln osób. Średnia wysokość wsparcia unijnego wyniosła 5,7 mln euro na program, natomiast średnia całkowita wartość programu wyniosła 11,8 mln euro. Biorąc pod uwagę wysokość wsparcia *per capita*, odpowiada to 192 euro i 400 euro na mieszkańca.

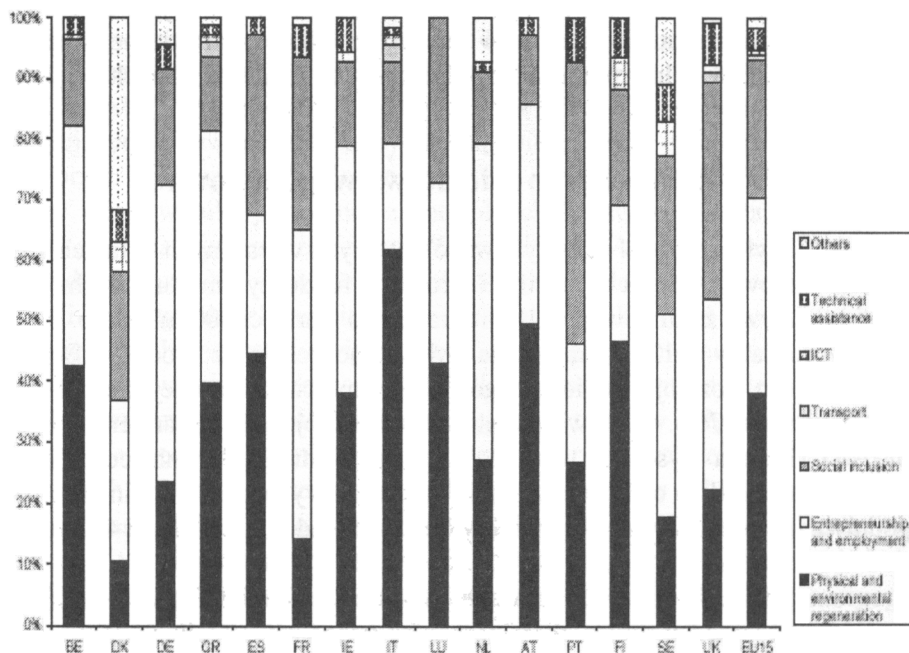
Programy IW URBAN I realizowane były we wszystkich krajach członkowskich. W tab. 1 przedstawiono charakterystykę programów realizowanych w ramach URBAN I, w zależności od typu obszaru objętego wsparciem, wielkości miasta i zgodności z celami polityki strukturalnej UE.

Tabela 1. Charakterystyka obszarów objętych wsparciem w ramach URBAN I

Typ rejonu objętego programem	Liczba programów	% programów
Dzielnice peryferyjne	45	38
Śródmieścia	38	32
Historyczne centra	23	19
Mieszane	14	12
Ogółem	120	100
Wielkość miasta		
Duże miasto (>250 000 mieszkańców)	52	43
Średnie miasto (100 000-250 000)	51	43
Małe miasto (<100 000)	17	14
Ogółem	120	100
Zgodność z celem 1 lub 2		
Cel 1	68	57
Cel 2	31	26
Inne	21	17
Ogółem	120	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie [1, s. 9].

¹ Punkt został opracowany na podstawie [1, s. 9].

Rys. 1. Rozkład wydatków w ramach programów URBAN I w zależności od kraju członkowskiego w przekroju dziedzin IW URBAN II

Źródło: [1, s. 9].

Wybór miast objętych programami URBAN I był uzależniony od takich kryteriów, jak [3]:

1. Wielkość miasta – obszary objęte programami powinny być położone na terenie aglomeracji liczących ponad 100 000 mieszkańców. W szczególnych przypadkach uwzględniano też wnioski dotyczące mniejszych miast.

2. Identyfikowalność geograficzna – warunkiem otrzymania wsparcia było oparcie programu w ramach określonych jednostek administracyjnych, takich jak gmina, osiedle itp.

3. Charakterystyka socjoekonomiczna – wysoki poziom bezrobocia, upadek przemysłu, złe warunki mieszkaniowe, brak udogodnień socjalnych.

4. Zgodność z celami polityki strukturalnej – priorytetowo traktowano obszary leżące w regionach objętych działaniem celu 1.

5. Szersza strategia urbanistyczna – priorytetowo traktowano programy będące częścią długoterminowych strategii rozwoju miast.

Proces selekcji toczył się na poziomie narodowym. Rządy krajów członkowskich miały wolną rękę, jeśli chodzi o sposób wyboru programów.

4. Silne i słabe strony URBAN I

W ocenie Komisji Europejskiej [1, s. VII] inicjatywa URBAN osiągnęła sukces w wielu aspektach. Program doprowadził do polepszenia jakości życia na obszarach objętych wsparciem i poza nimi oraz zwiększył zdolności zarówno władz, jak i wspólnot lokalnych zarządzania rozwojem miast.

Silnymi stronami inicjatywy URBAN były:

- prostota pomysłu, która zbudowała relacje między miastami a UE,
- zintegrowane podejście do regeneracji obszarów miejskich, włączenie całego spektrum aktorów lokalnych w podejmowanie decyzji,
- przyczynienie się do budowania umiejętności na poziomie samorządów lokalnych,
- ukierunkowanie na grupy wykluczone społecznie,
- kreowanie kapitału społecznego na poziomie lokalnym.

Tabela 2. Postrzegany wpływ IW URBAN I na poszczególne dziedziny interwencji

Dziedzina interwencji	Zdecydowanie lepiej		Trochę lepiej		Bez zmian		Trochę gorzej		Zdecydowanie gorzej		Nic mam zdania	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Stan budynków	258	24	478	44	218	20	64	6	39	4	31	3
Środowisko naturalne	129	12	358	33	411	38	90	8	47	4	51	5
Szanse zatrudnienia	50	5	195	18	339	31	178	16	84	8	240	22
Usługi publiczne	84	8	381	35	375	35	81	7	24	2	141	13
Atrakcyjność miasta jako miejsca do życia	140	13	396	36	310	29	123	11	33	3	84	8
Poczucie wspólnoty	63	6	264	24	356	33	65	6	24	2	314	29

Źródło: [1, s. 62].

W tab. 2 przedstawiono oceny wpływu programów realizowanych w ramach URBAN I na stan dziedzin poddawanych interwencjom. Wyraźnie widać, że największy wpływ obserwowany jest w zakresie poprawy infrastruktury budowlanej i tworzenia warunków do życia w miastach. Wysoko oceniane jest też poprawianie jakości środowiska naturalnego oraz poziomu usług publicznych. Najmniejszy pozytywny wpływ można zaobserwować w wypadku zwiększenia szans na zatrudnienie i zacieśnienia lokalnych więzi społecznych.

Należy jednak wspomnieć również o słabych stronach inicjatywy URBAN I. Najważniejsze to to, że:

- mimo że jednym z celów było promowanie wymiany doświadczeń w skali Unii, zrealizowano to w znikomym stopniu,
- program był bardzo rozbudowany od strony administracyjnej; wywoływało to wiele istotnych opóźnień i niepełne wykorzystanie dostępnych zasobów,
- brak było systematycznego monitoringu i struktur ewaluacyjnych,

- program ograniczony był do interwencji regulowanych przez zasady funduszy strukturalnych; w związku z tym wykluczało to kilka istotnych elementów związanych z kryzysem miast, takich jak mieszkalnictwo, zapobieganie przestępczości czy transport.

5. URBAN II

URBAN II został powołany na bazie doświadczeń inicjatywy URBAN I przez Komisję Europejską przy silnym poparciu Parlamentu Europejskiego. Oficjalnie zostało to ogłoszone 28 kwietnia 2000 r. w komunikacie Komisji zatytułowanym: *Laying down guidelines for a Community Initiative concerning economic and social regeneration of cities and neighbourhoods in crisis in order to promote sustainable urban development* (ref. COM (2000) 1100). Jego ramy czasowe to lata 2000-2006. W tym okresie zrealizowanych zostanie 70 programów, dotyczących ok. 2,2 mln mieszkańców. Inicjatywa finansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Wsparcie unijne wynosi 730 mln euro, natomiast całkowita wartość programów wyniesie ok. 1,6 mld euro. Najważniejsze dane dotyczące programu URBAN II zawarto w tab. 3-5.

Tabela 3. Zgodność z celami polityki strukturalnej programów realizowanych w ramach URBAN I i URBAN II

Cel	URBAN I	URBAN II
Cel 1 (lub 6)	56% (66 programów)	39% (27 programów)
Cel 2 (lub 5b)	28% (33)	27% (19)
Poza głównymi celami	17% (20)	34% (24)

Źródło: [4].

Tabela 4. Typy obszarów objętych wsparciem w ramach URBAN II

Typ miasta	Liczba programów	%	Populacja	%
Aglomeracja (>250 000 mieszkańców)	27	39	874 000	41
Średnie miasto	31	44	945 000	44
Małe miasto (<50 000 mieszkańców)	12	17	337 000	16

Źródło: [4].

W porównaniu z URBAN I w obecnej edycji inicjatywy większy nacisk położony został na interwencjach wspierających rozwój transportu oraz na wzmacnianie strukturalnych interakcji między obszarami objętymi programami. Rozkład wydatków w zależności od dziedziny interwencji przedstawiono na rys. 2.

Pomoc w ramach inicjatywy URBAN II przyznawano miastu pod warunkiem, że występowały w nim co najmniej trzy z takich zjawisk, jak:

Tabela 5. Porównanie wybranych danych na temat URBAN I i URBAN II

Wyszczególnienie	URBAN I	URBAN II
Liczba obszarów objętych wsparciem	118	70
Populacja objęta wsparciem	3,2 mln	2,2 mln
Największy program (pod względem liczby mieszkańców)	Wiedeń (130 000)	Amsterdam (62 000)
Najmniejszy program	Bari (8 000)	Amadora (10 000)
Wkład EFRR	953 mln euro (ceny z 1999 r.)	700 mln euro (ceny z 1999 r.)
Średni wkład EFRR na program	8.1 mln euro	10 mln
Średni wkład EFRR na mieszkańca	300 euro	320 euro
Całkowita wartość programów	1 800 mln euro (ceny bieżące)	1 580 mln euro (ceny bieżące)
Całkowita wartość programów <i>per capita</i>	560 euro	720 euro
Zgodność z celami polityki strukturalnej		
Cel 1 (lub 6)	56% (66 programów)	39% (27 programów)
Cel 2 (lub 5b)	28% (33)	27% (19)
Poza głównymi celami	17% (20)	34% (24)

Źródło: [4].

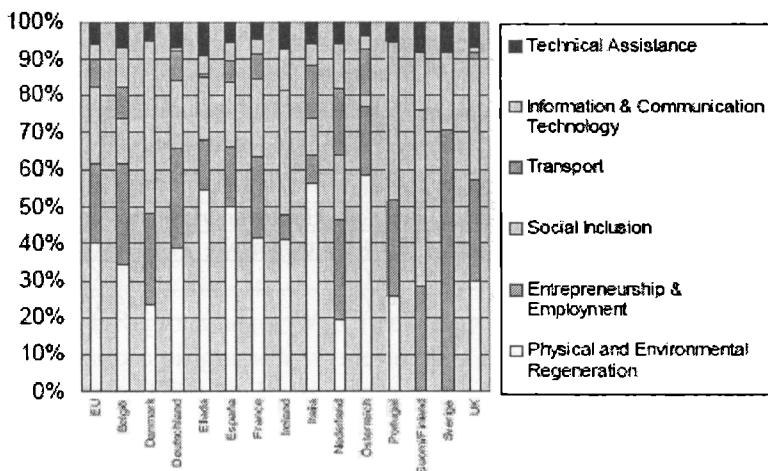
Tabela 6. URBAN II – dane finansowe z poszczególnych krajów

Kraj	Liczba programów	Wydatki w ramach EFRR (w euro, ceny bieżące)	Całkowite wydatki (w euro, ceny bieżące)	Średni wkład EFRR na program	Przeciętne całkowite wydatki na program
Austria	2	8 400 000	36 459 000	4 200 000	18 229 500
Belgia	3	21 200 000	53 801 000	7 066 667	17 933 667
Dania	1	5 300 000	12 031 000	5 300 000	12 031 000
Finlandia	1	5 300 000	22 500 000	5 300 000	22 500 000
Francja	9	102 000 000	283 609 000	11 333 333	31 512 111
Grecja	3	25 500 000	37 377 000	8 500 000	12 459 000
Hiszpania	10	112 600 000	179 973 000	11 260 000	17 997 300
Holandia	3	29 800 000	87 078 000	9 933 333	29 026 000
Irlandia	1	5 300 000	11 420 000	5 300 000	11 420 000
Niemcy	12	148 700 000	273 300 000	12 391 667	22 775 000
Portugalia	3	19 200 000	29 592 000	6 400 000	9 864 000
Szwecja	1	5 300 000	16 000 000	5 300 000	16 000 000
W. Brytania	11	124 300 000	271 921 000	11 300 000	24 720 091
Włochy	10	114 800 000	264 398 000	11 480 000	26 439 800
UE 15	70	727 700 000	1 579 459 000	10 395 714	22 563 700

Źródło: [4].

- wysoka stopa długoterminowego bezrobocia,
- bieda i wykluczenie społeczne,
- duża liczba imigrantów, przedstawicieli mniejszości etnicznych lub uchodźców,
- wysokie wskaźniki przestępczości,

- niski poziom aktywności ekonomicznej,
- potrzeba przekształceń społecznych lub/i gospodarczych,
- niekorzystne zmiany demograficzne,
- problemy z edukacją i kształceniem zawodowym,
- degradacja środowiska przyrodniczego.

Danish figures are provisional

Rys. 2. Rozkład wydatków w zależności od pola interwencji w poszczególnych krajach

Źródło: [4].

Programy realizowane w ramach URBAN II zarządzane są na poziomie lokalnym, blisko mieszkańców i ich problemów. Władze lokalne zaangażowane są w funkcjonowanie 2/3 programów. Ponadto w filozofię inicjatywy wbudowana jest partycypacja społeczna na poziomie przygotowywania i monitorowania programów – prawie 80% z nich jest zarządzanych przy udziale wspólnot lokalnych; szczególnie ważne jest to w wypadku projektów związanych z wykluczeniem społecznym.

6. Działania wspierające IW URBAN II

W ramach URBAN II realizowane są dwa działania dodatkowe: URBACT oraz URBAN AUDIT. URBACT ma za zadanie wsparcie Europejskiej Sieci Wymiany Doświadczeń (European Network for Exchange of Experience). Cel ten próbuje się osiągnąć przez wymianę dobrych praktyk między ok. 200 miastami europejskimi. Budżet programu w latach 2002-2006 wynosi 24,76 mln euro, z czego 15,9 euro finansowane jest ze środków wspólnotowych, a 8,86 mln euro z funduszy krajów członkowskich.

Tabela 7. Cele URBAN II oraz działań wspierających

URBAN II oraz akcje w ramach programu	Rozwój oraz wdrażanie polityki rozwoju miast w ramach polityki wspólnotowej
URBACT	Wymiana doświadczeń w ramach sieci europejskich
URBAN AUDIT	Porównanie 258 miast europejskich

Źródło: opracowanie własne.

Audyty Miast (URBAN AUDIT) zostały powołane do życia przez Komisję Europejską w 1998 r., w celu pomocy w ocenie statusu poszczególnych miast UE, a co za tym idzie, umożliwienie mieszkańcom i liderom miasta porównywania ich miasta z innymi miastami w Europie; wspierania rozwoju polityki miejskiej; ułatwiania wymiany doświadczeń między miastami; informowania państw członkowskich i UE o jakości życia w europejskich miastach. Szczegółowe dziedziny analizy to:

- 1) **demografia**: wiek, płeć, narodowość, rodzina,
- 2) **aspekty socjalne**: warunki mieszkaniowe, zdrowie, przestępczość,
- 3) **aspekty ekonomiczne**: zatrudnienie, dochody,
- 4) **zaangażowanie obywatelskie**: udział w wyborach i lokalna administracja,
- 5) **szkolenia i edukacja**: poziomy edukacji,
- 6) **środowisko naturalne**: klimat, jakość powietrza i wody, zanieczyszczenia,
- 7) **komunikacja i transport**: dojazdy do pracy, wypadki,
- 8) **społeczeństwo informacyjne**: wykorzystanie technologii komunikacyjno-informatycznych (ICT), sektor ICT,
- 9) **kultura i rekreacja**: aktywność kulturalna i sektor turystyczny.

W pierwszej edycji Audytu, zrealizowanej w latach 1997-2000, przeanalizowano sytuację w 58 wielkich miastach z krajów UE 15, pod uwagę wzięto ok. 500 zmiennych. Rezultaty badań wydano w specjalnej publikacji, na ich podstawie opracowano też stronę internetową (<http://www.urbandaudit.org>).

Uzupełnieniem Audytu było badanie postrzeganej jakości życia w wybranych miastach. Przeprowadzone zostało w styczniu 2004 r. przez EOS Gallup Europe. Jako że tego typu badania są bardzo kosztowne nie wszystkie 189 miast objętych Audytem Miast zostały do niego włączone. W projekcie badano jakość życia we wszystkich stolicach oraz, w zależności od wielkości państwa, dodatkowo od jednego do trzech miast. W doborze próby brano pod uwagę rozkład geograficzny, ponadto faworyzowano miasta średniej wielkości. Jako efekt końcowy wyselekcjonowano 31 następujących miast [5]:

- **Austria**: Wiedeń,
- **Belgia**: Antwerpia, Bruksela, Liège,
- **Dania**: Kopenhaga,
- **Finlandia**: Helsinki,
- **Francja**: Marsylia, Paryż, Rennes,
- **Grecja**: Ateny, Iraklis,

- **Hiszpania:** Barcelona, Madryt, Malaga,
- **Holandia:** Amsterdam, Rotterdam,
- **Irlandia:** Dublin,
- **Luksemburg:** Luksemburg,
- **Niemcy:** Berlin, Dortmund, Lipsk, Monachium,
- **Portugalia:** Braga, Lizbona,
- **Szwecja:** Sztokholm,
- **Wielka Brytania:** Londyn, Glasgow, Manchester,
- **Włochy:** Neapol, Rzym, Turyn.

Druga runda Audytu Miejskiego rozpoczęła się w 2002 r. i obejmie w sumie ponad 180 miast [2]. W 2005 r. planowane są takie działania, jak: uaktualnienie strony internetowej i wydawnictwa książkowego o dane dotyczące 69 miast „nowej” Unii oraz przeprowadzenie badania postrzegania jakości życia w 18 miastach położonych w nowo przyjętych krajach (w Polsce badanie zostanie przeprowadzone w Warszawie, Gdańsku i Opolu). W następnych latach planuje się zaprosić do udziału w programie Norwegię, Szwajcarię, Chorwację i Turcję.

7. Podsumowanie

Zagadnienie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich zyskuje coraz większe znaczenie w polityce Unii Europejskiej. Świadczy o tym pojawianie się nowych inicjatyw i programów wspólnotowych, np. URBAN i akcji towarzyszących. Oczywiście trudno jest myśleć o jednolitej polityce wobec miast z racji wielkiego zróżnicowania sytuacji i problemów je trapiących. Mimo to wskazane jest poważne traktowanie tych wyzwań, ponieważ to właśnie miasta są rozsądnymi nowymi pomysłów, motorami wzrostu gospodarczego oraz zmian kulturowych i badań naukowych. Szczególnie ważne jest to w wypadku miast zlokalizowanych w nowych państwach członkowskich. Skala problemów jest w nich znacznie szersza i zaległości jeszcze większe. Mimo że obecna runda URBAN-a jest niedostępna dla miast „nowej” Unii, to wskazane jest uważne śledzenie polityki Unii w tym zakresie; od 2007 r. – początku nowego okresu budżetowego – będzie można starać się o pomoc na restrukturyzację i rewitalizację obszarów miejskich. Niezwykle pomocne w przygotowywaniu wniosków mogą okazać się doświadczenia zachodnie. Powstanie Europejskiej Sieci Wymiany Doświadczeń oraz funkcjonowanie serwisu internetowego Audytu Miejskiego niewątpliwie ułatwią proces wymiany wiedzy i doświadczeń.

Literatura

1. *Ex Post Evaluation of URBAN Community Initiative 1994/1999*, Final Report, August 2003, GHK, Bruxelles–London.
2. http://europa.eu.int/comm/regional_policy/urban2/urban/audit/src/intro.html.
3. *Notice to the Member States on URBAN* (Ref. 94/C 180/02).
4. *The Programming of the Structural Funds 2000-2006: An Initial Assessment of the Urban Initiative*, komunikat Komisji Europejskiej COM (2002) 308 final, Bruxelles 2002.
5. *The URBAN Audit. An Introduction and First Results*, Elisabeth Helander, Komisja Europejska. Prezentacja przygotowana na Szczyt w Noorwijk, październik 2004, plik City Summit Presentation.pdf, <http://www.urbanaudit.org>.

COMMUNITY INITIATIVE URBAN AS A TOOL OF THE EU POLICY CONCERNING URBAN AREAS DEVELOPMENT

Summary

Europe is a continent characterised by high degree of urbanization. Nowadays about half of the population live in cities and towns with more than 50 000 inhabitants. The URBAN areas are, on the one hand, centres of economy, culture, science and technology but on the other they face major problems such as multiple deprivation, economic and social exclusion, degradation of both the natural and built environment, congestion, crime, intolerance and racism, and loss of a sense of community. That leads us to idea of sustainable URBAN development.

The purpose of this paper is to present EU URBAN development policy. In particular there is described an instrument of the policy – Common Initiative URBAN, its history, goals, actions and achievements.